

VWS OMGEVINGSANALYSE COVID-19

Analyseperiode weekend 3-4 oktober – 12:00 uur d.d. 5 oktober 2020

5.1.2e

Directie Communicatie

Wie is getroffen? (1 ^e ring)	Wie is betrokken? (2 ^e ring)	Wie voelt zich betrokken? (3 ^e ring)
<ul style="list-style-type: none"> Nederlanders overleden aan COVID-19 Patiënten die wachten op reguliere zorg 	<ul style="list-style-type: none"> Familie, vrienden, omwonenden van getroffen Nederlanders Kerkgangers 	<ul style="list-style-type: none"> Algemeen publiek Politici GGD'en

Samenvatting

- Het eerste weekend van de nieuwe maatregelen laat geen eenduidig beeld zien. Media doen verslag vanuit het land met voorbeelden waar het goed gaat en waar niet. Zo zien we foto's van lege stroken langs de jeugdsportvelden, maar ook beelden van ouders die te dicht op elkaar vanuit de bosjes de sportwedstrijd van hun kroost willen gadeslaan. Ook verhalen van kroegen die netjes op tijd dichtgaan, worden afgewisseld met verhalen van 'drankrijen' bij supermarkten waar jongeren nog snel drank gaan halen 'voor feestjes thuis'. Daarnaast verschijnen er diverse verhalen van door de politie ontdekte illegale feestjes door het hele land.
- Ook de mondkapjes laten een diffuus beeld zien: media laten voor -en tegenstanders van mondkapjes in winkels en de publieke ruimte aan het woord. Op social media zijn persoonlijke 'sfeerverslagen' te vinden vanuit diverse winkels. Uit de peiling van zondag door Maurice de Hond blijkt dat 64% achter het mondkapjesadvies van het Kabinet te staan.
- De kerkdienst in Staphorst zorgt voor de meeste ophef. Mensen uiten niet alleen kritiek op het besluit die dienst toe te staan, maar ook op het Kabinet. De uitzonderingspositie voor religieuze bijeenkomsten zou draagvlakondermijnend zijn, zo is de opvatting. Na een overleg met het Interkerkelijk Contact in Overheidszaken laat minister Grapperhaus maandagochtend weten dat Nederlandse kerken vrijwillig teruggaan naar 30 bezoekers per dienst.
- NU.nl meldt dat de capaciteit van testlaboratoria in korte tijd sneller dan verwacht is opgeschaald, zo bevestigen woordvoerders van de overkoepelende organisatie van GGD's en het ministerie van Volksgezondheid. Momenteel kunnen per dag ruim 56.000 coronatests afgenomen worden, aantallen die pas eind oktober realistisch leken.
- Bij WNL op Zondag kritiek op het testbeleid. SP-fractievoorzitter Marijnissen vindt het 'heel wrang' te horen dat er te weinig laboratoriumcapaciteit is om meer te kunnen testen, terwijl 'wij daar een hele zomer om hebben geroepen'. Sywert van Lienden wil sneltesten naar Nederland halen omdat het huidige testbeleid vastloopt.
- Bijna 12% van de coronapatiënten die in het ziekenhuis zijn opgenomen, krijgt te maken met complicaties aan het hart, zoals hartritmestoornissen. Van hen krijgt 7% een longembolie. Dat blijkt uit een internationale registratie van 3.011 patiënten in vooral Nederlandse ziekenhuizen. De studie laat zien dat ongeveer een derde van de ernstig zieke patiënten vóór de ziekenhuisopname al leed aan een hart- of vaatziekte.
- Ziekenhuizen in Noord- en Zuidholland laten weten dat 'het piept en kraakt' in de reguliere zorg. Op verschillende plekken wordt een deel van de reguliere zorg uitgesteld.

Karakterisering

- Verskillende reportages en foto's van afgelopen weekend als 'het eerste weekend met de nieuwe maatregelen'. Er wordt langsgestaan bij supermarkten, winkelcentra, kroegen, sportclubs en concertzalen om te kijken hoe de nieuwe maatregelen 'bevalen'. Er valt niet een eenduidig beeld te schetsen.
- Media blikken vooruit op de agenda van maandag. Aan bod komen het verplichte ouderenuurtje in de supermarkten, het dringende mondkapjesadvies op middelbare scholen, het debat in de Eerste Kamer over de CoronaMelder en het overleg van de Veiligheidsregio's maandagavond.
- Zeer veel aandacht in de ochtendkranten en de journaals voor de situatie van president Trump.

SISOS (Slachtoffers – Identiteiten – Schade – Oorzaken – Scenario's)
Slachtoffers

- Twee medewerkers van verpleeghuis De Twaalf Hoven in Winsum zijn positief getest op het coronavirus. Bezoekers zijn vooralsnog niet welkom in de drie kleinschalige woningen waarin zij werken. "We hebben deze drie huizen uit voorzorg gesloten", zegt persvoorlichter Hilda Boelens. "De bewoners en overige medewerkers zijn of worden ook getest."

Identiteiten

- Europese Commissie-voorzitter Ursula von der Leyen heeft zichzelf geïsoleerd na contact met een met het coronavirus besmette persoon.
- President Trump heeft het Walter Reed Ziekenhuis zondag kort verlaten voor een autorit langs aanhangers die zich bij het ziekenhuis hadden verzameld.

Schade

- Bijna 12% van de coronapatiënten die in het ziekenhuis zijn opgenomen, krijgt te maken met complicaties aan het hart, zoals hartritmestoornissen. Van hen krijgt 7% een longembolie. Dat blijkt uit een internationale registratie van 3.011

patiënten in vooral Nederlandse ziekenhuizen. De studie, die later deze maand wordt gepubliceerd, laat zien dat ongeveer een derde van de ernstig zieke patiënten vóór de ziekenhuisopname al leed aan een hart- of vaatziekte. De gemiddelde leeftijd is 67 jaar. Ruim 60% van hen was man.

Scenario's

- Griepexpert bij de Europese Dienst voor Ziektepreventie ECDC Pasi Penttinen durft het zich amper voor te stellen: twee epidemieën tegelijkertijd; het griepvirus en Covid-19. "Het zou catastrofaal zijn, want de risicogroepen voor de griep en Covid-19 zijn precies dezelfde: oudere mensen, vaak verzwakt door chronische ziektes. Terwijl beide infecties ook nog eens op dezelfde organen mikken. Je wilt er niet aan denken dat een stel longen dat al door de griep ontstoken is, ook nog eens corona over zich heen krijgt", aldus Penttinen.

Informatiebehoefte

Welke informatie vragen leven er bij getroffen?

- Via de social mediakanalen van VWS komen vragen binnen over het gebruik van de mondkapjes. Men wil weten of het kapje over de neus gedragen moet worden, of het een overtreding is om het kapje op gezichtsbedekkende kleding te dragen, en of medische redenen een excuus zijn om het kapje niet te dragen. Daarnaast wil men weten waarom er besloten is dat het dragen van een kapje nodig is, terwijl het niet bewezen is dat het helpt. Ook wil men weten op basis van welke cijfers de maatregelen rondom sport zijn genomen, en of er met 10 man getraind mag worden voor een tafelvoetbaltoernooi.

Hoe wordt het incident omschreven (welke facts en figures worden benoemd)?

- Na een overleg met het Interkerkelijk Contact in Overheidszaken laat minister Grapperhaus maandagochtend weten dat Nederlandse kerken vrijwillig teruggaan naar 30 bezoekers per dienst.
- De capaciteit van testlaboratoria is in korte tijd sneller dan verwacht opgeschaald, bevestigen woordvoerders van de overkoepelende organisatie van GGD's en het ministerie van Volksgezondheid in gesprek met NU.nl. Momenteel kunnen per dag ruim 56.000 coronatests afgenomen worden, aantallen die pas eind oktober realistisch leken.
- NRC vergelijkt de corona-aanpak van Europese landen. De vraag "Waarom gaat het in het ene Europese land zoveel beter met de coronabestrijding dan in het andere?" staat centraal. Vroegtijdig maatregelen neemt werkt, bewijst bijvoorbeeld Duitsland. Ook geldt: als de maatregelen te snel weer verdwijnen, is de kans op falen groter, schrijft NRC.
- Alle 25 veiligheidsregio's in Nederland komen zondagmiddag boven de zogenoemde signaalwaarden uit op het coronadashboard. Als het aantal besmettingen in een gebied stijgt tot boven de 7 per 100.000 inwoners, zouden maatregelen nodig zijn om de verspreiding van het virus tegen te gaan. In meer dan de helft van het land zijn al beperkingen ingesteld. Het is de 21^e achtereenvolgende dag dat Nederland boven de signaalwaarde zit.
- Diverse reportages en foto's van 'het eerste weekend met de nieuwe maatregelen'. Voorbeelden van sportvelden zonder ouders aan de kant worden afgewisseld met foto's waar ouders zij aan zij in de bosjes staan te kijken naar hun sportende kinderen. Verhalen van kroegen die netjes op tijd dichtgaan, worden afgewisseld met verhalen van 'drankrijen' bij supermarkten waar jongeren nog snel drank gaan halen 'voor feestjes thuis'. "In Amersfoort betekent dat geen publiek op de voetbalvelden, niet joelen in de theaterzaal en niet zingen in de kerk. Maar de kinderen voetballen wel vrijer zonder ouders langs de lijn en uit een scooter op de parkeerplaats duikt een sixpack op", aldus Volkskrant. Er zijn opeens flink wat nieuwe vrijwilligersfuncties in de amateursport gecreëerd, volgens Volkskrant, want de vrijwilligers die zich nuttig maken zijn nog wel welkom. NRC gaat langs bij amateurvoetbalwedstrijden, een supermarkt, winkelcentra en -gebieden, het Gelredome-stadion, een kermis en een concertgebouw. Bij de amateurvoetbalwedstrijden worden verschillende problemen beschreven; veel zieken, angst om in Amsterdam te voetballen en geen publiek.

Illegale feesten

- In de gemeente Utrecht trok uitgaanspubliek massaal richting supermarkten in de binnenstad om daar alcohol te halen nadat zij zaterdagavond om 22.00 uur kroegen en restaurants moesten verlaten. "Hierdoor ontstonden rijen waarbij de 1,5 meter niet werd gerespecteerd. Eén supermarkt besloot zelf de winkel te sluiten omdat het er te druk werd", zegt een woordvoerder van de gemeente Utrecht.
- De mobiele eenheid heeft zondagochtend om 9.00 uur in Weert een einde gemaakt aan een illegaal feest. Aan het feest deden volgens de politie zo'n honderd mensen mee. Volgens lokale media ging het om een rave-party met deelnemers uit onder meer Frankrijk en België.
- Bij een feest in een bedrijfspand in Ammerzoden zijn zaterdagavond 21 bekeuringen uitgedeeld. De gasten hielden zich niet aan de coronaregels, meldt de politie.
- Het Linde Collega in Wolvega geeft vanaf maandag het dringende advies om een mondkapje te dragen. Ouder Martin Mourik, lid van de Actiegroep Viruswaarheid: "Hiermee zitten ze aan onze kinderen. Dat laat ik niet toe." Mourik roept ouders op de school van hun kind te bezetten. Hij houdt maanden een toespraak bij het Linde College. De school schrijft in een brief zich van de actie te distantiëren en betreurt de onrust.
- Ajax-fans keken zondag vanuit een drive-in bioscoop naar Ajax op een parkeerplaats in de buurt van de Arena. "Als je zo'n stadion ziet zonder publiek, geen sfeer, niks. Nou, dan moeten we het zelf maar een beetje gezellig maken", vertelt een van de bezoekers. De uitzendingen in de drive-in bioscoop vinden in ieder geval de komende drie weken plaats.

Wat zien, ruiken, voelen, horen, proeven mensen (zintuiglijke waarnemingen)?

- Verenso-voorzitter Jacqueline de Groot zegt: "We zien dat het aantal uitbraken toeneemt." De Groot zegt dat we tijdens de eerste golf nauwelijks zicht op het virus hadden in verpleeghuizen, maar "nu zijn die gegevens er wel. De cijfers die wij sinds afgelopen maart verzamelen, maken inzichtelijk dat in sommige regio's de situatie nijpend is."
- Jumbo-bedrijfsleider Nick Timmer ziet dit weekend al een stuk meer mondkapjes bij klanten dan afgelopen week. De supermarkt geeft bezoekers het 'streng advies' een mondkapje te dragen.
- Martin Mourik, de ouder die oepriep tot een actie bij het Linde College in het Friese Wolvega, is afgevoerd door de politie. Mourik wilde actievoeren tegen het dragen van mondkapjes op de school, alleen kreeg hij daartoe geen ruimte. Hij mocht zijn zegje doen op de drafbaan in het Victoria Park, maar had daar geen trek in. Daarop is hij in een politiebuisje gestopt en meegenomen. Mourik heeft zich al eerder laten horen tegen mondkapjes en noemt dat 'kindermishandeling'.

Reguliere zorg ziekenhuizen

- Het 'piept en kraakt' in de reguliere zorg, melden regionale media in Noord – en Zuid-Holland. Ziekenhuiswoordvoerders laten weten 'dat de situatie per dag wordt bekeken'. Angélique Beerenhout van het Haarlemse Spaarne Gasthuis: "In de loop van de week verwachten we dat we de covidzorg verder gaan opschalen, want er komen nog steeds patiënten binnen. Op het moment dat we artsen en verpleegkundigen moeten inzetten op andere plekken komen we er niet onderuit dat we ook de reguliere zorg moeten veranderen."
- Ook bij Tergooi, de Noordwest Ziekenhuisgroep, het Zaans Medisch Centrum en het Dijklander Ziekenhuis worden afspraken met patiënten nog niet afgezegd. "We vinden het belangrijk dat patiënten bij ons terecht kunnen, daar doen we ons uiterste best voor. We merken wel dat het drukker aan het worden is", zegt Ellen van Ruiten van het Dijklander Ziekenhuis. Het Leids UMC moest bepaalde hartoperaties al uitstellen vanwege corona-opnames.
- Het Maasstad Ziekenhuis in Rotterdam moet twintig procent van de reguliere zorg uitstellen. Het gaat bijvoorbeeld om liesbreuk- of heupperaties. "In maart en april moesten we zestig procent afschalen, zover zijn we gelukkig nog niet", zegt bestuursvoorzitter Peter Langenbach.

Waarneembaar gedrag (schadebeperking)*Wat doen of laten getroffen en betrokkenen?*

- In reactie op de boodschap van minister De Jonge dat Nederland deze week kan beschikken over een laboratoriumcapaciteit goed voor 40.000 tests zegt woordvoerder Sonja Kloppenburg van de GGD GHOR dat dat niet betekent dat iedereen vanaf vandaag terecht voor een teststraat. GGD GHOR-woordvoerder Sonja Kloppenburg laat weten dat het de GGD's enkele dagen kost om de capaciteit van de teststraten uit te breiden: "We kunnen een opschaling waar twee maanden voor stond, niet nu ineens doen in één dag."
- Uit voorzorg worden tijdelijk geen nieuwe patiënten opgenomen op de IC-afdeling en in het Brandwondencentrum van het Rode Kruis Ziekenhuis Beverwijk (RKZ). Aanleiding is het toenemend aantal medewerkers op deze afdelingen dat besmet is met het coronavirus. "We nemen het zekere voor het onzekere en laten alle collega's en patiënten van de betreffende afdelingen testen. We doen dit om met voldoende medewerkers, veilige zorg aan onze patiënten op de IC te kunnen blijven bieden", stelt Peter van Barneveld, waarnemend voorzitter van de raad van bestuur van het RKZ.
- Amsterdamse moskeeën hebben aangekondigd de komende drie weken hun deuren te sluiten voor publiek. De vrijdagpreken worden niet meer georganiseerd. "In verband met de hoogoplopende Covid-19 cijfers zijn we genoodzaakt de moskee – omtrent vrijdagpreken – de komende drie weken te sluiten", kondigt het bestuur van de Blauwe Moskee aan. Bij de overige gebeden mogen vooralsnog maximaal 30 mensen aanwezig zijn. Al is daar nog geen definitief besluit over genomen.
- Aandacht in AD en Telegraaf voor de campagne die Diederik Gommers (NVIC-voorzitter en ic-arts) en Famke Louise (influencer) maandag startten om jongeren beter te informeren over corona.
- In samenwerking met Hestia (een cardiovasculair service centrum uit Losser) starten acht Zwolse mbo- en hbo-scholen samen een eigen teststraat voor hun medewerkers op. De leraren van het mbo en hbo komen niet in aanmerking voor een voorrangstest bij de GGD. Om uitval zoveel mogelijk te voorkomen en voor de veiligheid van medewerkers en studenten is een snelle test en testuitslag wenselijk.
- Via de social mediakanalen van VWS en minister De Jonge laten mensen weten dat ze al lang op een testuitslag wachten of pas laat getest kunnen worden.

Verpleeghuizen

- Trouw schrijft dat in nood een verpleeghuis volledig gesloten kan worden voor bezoek, bijvoorbeeld wanneer een locatie kleinschalig is en een gedeeltelijke afsluiting praktisch onuitvoerbaar blijkt. Bij zorgorganisatie Talant in het Friese Damwoude raakten tien van de negentien cliënten besmet en kampen medewerkers met het virus. "Je wilt dit liever niet, maar hier is dusdanig sprake van besmettingen, dat we niet anders kunnen", legt Talant-zegsman Matthijs Bergsma uit.
- Residentie Molenwijk in Loon op Zand koos ervoor om, zonder dat er besmettingen waren geconstateerd, aan bewoners het dringende advies te geven geen bezoekers te ontvangen. De woonvoorziening voor ouderen wil het

zekere voor het onzekere nemen, bevestigt directeur Jan Bernard Koolen. Het gaat volgens Koolen nu nog goed, maar er is geen garantie dat het zo blijft. "We raden het af, omdat de kaart om ons heen steeds roder kleurt."

- Verenso-voorzitter Jacqueline de Groot wil ingaan op de besluiten van individuele verpleeghuizen. "We hebben liever niet dat een verpleeghuis bezoekers weert, het blijft maatwerk." Volgens De Groot moet er vooral alles aan worden gedaan om introductie van het coronavirus in een verpleeghuis te voorkomen. "Dat lukte niet tijdens de eerste golf. Gelukkig zijn er nu voldoende beschermde middelen en is er beter regionaal overleg", zegt De Groot.

Volgen zij onze gedragsadviezen (handelingsperspectieven) op?

- Handhavers van de gemeente Utrecht hebben zaterdagavond mensen aangesproken op hun gedrag. "In totaal zijn dit weekend 21 mensen mondeling gewaarschuwd, 58 schriftelijke waarschuwingen uitgegeven en 6 mensen beboet", zegt een woordvoerder van de gemeente Utrecht. Ook in het Utrechtse Griftpark ontstond op zaterdagavond een grote samenschatting van jongeren. De politie trad op en deelde meerdere bekeuringen uit. Bij diverse supermarkten ontstonden rond 22 uur 'drankruien'.

Vragen getroffen om aanvullende gedragsadviezen? Welke?

- De gemeente Utrecht wil de verkoop van alcohol na 22.00 uur aan banden leggen. De gemeente is in gesprek met lokale ondernemers "om gezamenlijk te kijken wat daarin mogelijk is", laat een woordvoerder van de gemeente weten. Ook beraadt Utrecht zich op mogelijkheden voor extra maatregelen.
- ActiZ-woordvoerder Olfert Koning stelt als uitgangspunt om beperkingsmaatregelen voor bezoek te minimaliseren. Een bezoekersstop moet alleen gelden op een afdeling waar bewoners zijn besmet. "Laat het zo kort mogelijk duren en op een zo klein mogelijke schaal, luidt ons advies", aldus Koning.

Betekenisgeving

Welke oproepen worden gedaan?

- Topman Frans Muller van Ahold Delhaize wil dat er duidelijkheid van de overheid komt over het dragen van mondkapjes. "Het is niet onze taak om aan de deur te handhaven", zei Muller in Buitenhof. De onduidelijkheid die een dringend advies oplevert, kan volgens Muller alleen door de overheid worden weggenomen. "We hebben veel contact met de overheid en ook met het Centraal Bureau Levensmiddelenhandel (CBL), onder meer daarover."
- De Gezondheidsraad heeft de wetenschappelijke kennis over de mogelijke invloed van het tbc-vaccin op Covid-19 op een rijtje gezet en constateert dat nog veel onduidelijk is. Daarom adviseert de raad het kabinet voorsnog geen verdere stappen te zetten met het inzetten van het tbc-vaccin tegen corona en de uitkomst van lopend onderzoek af te wachten.

Welke emoties, waardeoordelen, kwalificaties, kritiek, steun worden gegeven?

- Het nieuws van het RIVM dat vakantievierende jongeren de tweede golf hebben veroorzaakt, valt niet goed op de social mediakanalen van VWS en minister De Jonge. Men stelt dat De Jonge zelf ook op vakantie was. Ook geven ze aan dat juist mensen in de risicogroep geen afstand houden of geen mondkapjes dragen. Op de social mediakanalen van VWS speelt de discussie rondom de effectiviteit van het dragen van mondkapjes. Ook zijn de maatregelen rondom het sportpubliek onzin volgens de meesten. Ook wordt het kleurensysteem (ernst van corona met bijbehorende maatregelen) dat in Zondag met Lubach wordt voorgesteld veel besproken op de kanalen.
- Viroloog Ab Osterhaus kan er volgens AD 'met zijn verstand niet bij' dat er zo losjes op de boodschap van premier Rutte afgelopen maandag wordt gereageerd. "Mensen zijn nog steeds niet doordrongen van de ernst van de situatie." Hij zegt dat mensen zich de afgelopen maanden "rijk gerekend" hebben, maar dat mensen met de olopende besmettingen weer verantwoordelijkheid moeten nemen.
- Nieuwsuur besteedt aandacht aan het feit dat afscheid nemen de afgelopen tijd vaak onmogelijk was. Bij veel uitvaarten mocht maar een handjevol mensen aanwezig zijn. Volgens deskundigen maakt dat het verwerken van verlies moeilijk. Rouwonderzoeker Lonke Lenferink zegt: "Als je geen afscheid kan nemen, kan je daarover blijven piekeren en malen." Dan kunnen mensen daarin vast blijven lopen en daardoor kunnen mensen rouwklachten ontwikkelen, aldus Lenferink.
- SP-fractievoorzitter Lilian Marijnissen uit bij WNL kritiek op het testbeleid: "Er zijn fouten gemaakt en dat is inmiddels toegegeven door Hugo de Jonge die onlangs in het debat zei dat hij pas in augustus is gestart met het inkopen van extra laboratoriumcapaciteit. Ik heb me daar echt over verbaasd [...] We hebben daar de hele zomerperiode voor gepleit. [...] Het is heel wrang als je nu dus hoort dat er te weinig laboratoriumcapaciteit in gebruik is om nog meer te kunnen testen. [...] Dat kunnen we het Kabinet aanrekenen."
- SP-Kamerlid Henk van Gerven reageert op het bericht dat Udense bedrijven een commerciële snelle teststraat starten: "Corona-voorzorg voor mensen met geld, wat een schande. Testcapaciteit GGD'en moet zo snel mogelijk op orde."
- Sywert van Lienden stelt bij WNL dat er een tekort is aan testcapaciteit waardoor mensen onnodig lang thuis zitten en dat hij daarom sneltesten naar Nederland wil halen. Er zit een grens aan de huidige GGD-testen van zo'n 70 duizend per dag. Hij stelt een tweetrapsraket voor: sneltesten voor mensen met milde klachten; pcr-testen van kwetsbare mensen, en mensen met grote klachten. Van Lienden hoopt dat er met de toevoeging van die sneltesten een nieuwe lockdown voorkomen kan worden.

Kerkdienst Staphorst

- Op de kerkdiensten in Staphorst wordt met “verbazing en onbegrip” gereageerd, zo omschrijft NOS. Telegraaf kopt “Ergernis om massale kerkgang Staphorst. Op sociale media reageren veel mensen met ongenoegen: “Waarom mogen zij wel met zoveel mensen binnen samen zijn en mag ik niet langs het voetbalveld van mijn zoonje staan? Of een concert bezoeken?” Ook op de social mediakanalen van minister De Jonge wordt verontwaardigd gereageerd: “Waarom mag er wel gewoon gezongen worden met grotere groepen mensen in kerken?” Men vergelijkt dit met toeschouwers bij sportwedstrijden, koren, horeca en bruiloften waar aangepaste regels gelden.
- CDA-fractievoorzitter Jacob Spiker (Staphorst): “Het gaat er niet om wat wettelijk mag, maar om de gezondheid van bezoekers en degenen met wie zij vervolgens in contact komen.”
- Voor burgemeester Gerrit Jan Kok (Staphorst) was er geen reden om in te grijpen: “We hebben de afgelopen maanden gezien dat alles bij de kerken goed verloopt en mensen zich aan de regels houden.” Op de vraag of Kok het verstandig van de kerk vindt, wil hij geen antwoord geven: “Dit is echt aan de kerk.”
- Uit een poll van het AD blijkt dat de meerderheid (bijna driekwart van de stemmers) vindt dat ook kerken zich aan de regel van maximaal dertig mensen binnen zouden moeten houden. Bijna 20% vindt dat kerkdiensten wel gewoon moeten kunnen.
- VVD-fractievoorzitter Klaas Dijkhoff: “Corona respecteert geen godsdienst.” Het is volgens Dijkhoff aan de minister of er moet worden ingegrepen: “Dat is ter overweging aan Grapperhaus, om toch regels te stellen als men eerst afspraken maakt, maar zich dan door God noch gebod laat weerhouden van dit gedrag.”
- CDA-Kamerlid Chris van Dam: “Ook met de nodige beperkingen kan in deze moeilijke tijden recht gedaan worden aan het grondrecht van godsdienstvrijheid.”
- D66-fractievoorzitter Rob Jetten: “Vele kerken, moskeeën en synagoges nemen hun verantwoordelijkheid in de coronacrisis. Deze kerk niet. Onbegrijpelijk. Laat minister Grapperhaus – verantwoordelijk voor kerkdiensten – zo snel mogelijk in Staphorst een indringend gesprek voeren.”
- CU-fractievoorzitter Gert-Jan Segers: “Kerken hebben in ons land een vrijheid waar ze in deze crisis heel verantwoordelijk mee om gaan. Ze zijn ook geen haarden van besmetting, gelukkig. Maar als je een kerkdienst met 600 mensen houdt, geef je wat mij betreft niet het goede voorbeeld, zoals andere kerken dat wel doen.” & “Met vrijheid komt verantwoordelijkheid, zeker ook voor kerken. Maar let wel: het geografische epicentrum van het oplaaiende Coronavirus ligt toch echt heel ergens anders dan het epicentrum van de ophef van vandaag... Laten we vooral allemáál onze verantwoordelijkheid nemen!”
- PVV-fractievoorzitter Geert Wilders: “Dus in de horeca maximaal 30 gasten maar in de kerk in #Staphorst 600 mensen? Dat snapt niemand. Gelijke monniken gelijke kappen!”
- Kamerlid Henk Krol reageert: “Als er zoveel aanwijzingen zijn dat koorzang een verspreider kan zijn van corona dan snap ik niet waarom men in Staphorst (maar ook elders) zo'n risico neemt.”
- Politiek-verslaggever Ron Fresen (NOS) zegt dat alle politieke partijen verontwaardigd reageren, maar dat er een verschil is: niet-kerkelijke partijen zien dit als reden om de discussie te openen over de uitzonderingspositie voor kerken. De kerkelijke-partijen keuren het ook af, maar ‘isoleren’ het incident, volgens Fresen. Die willen geen discussie over de uitzonderingspositie van kerken. Fresen zegt dat hij in kabinetskringen hoort: “Als er een demonstratie niet helemaal goed verloopt, ga je ook niet gelijk het recht van demonstreren inperken.”
- Hoogleraar staats- en bestuursrecht Wim Voermans zegt dat het grondrecht vrijheid van godsdienst nu nog voor gaat: “We hebben een grondwettelijk recht op de vrijheid van godsdienst, en dat is sterk beschermd.” Maar “de nieuwe coronawet gaat daar verandering in brengen.” Volgens Voermans kunnen hygiënemaatregelen in kerken verplicht worden, maar: “groeps grootte komt niet in de wet voor.”

Hoe wordt naar de overheid gekeken?

- Volkskrant-journalist Teun van de Keuken schrijft over de onduidelijkheid rond de mondkapjeskwestie en kopt ‘Zwabberbeleid’: “Aan het onduidelijke mondkapjesbeleid zie je waar te ver doorgeschoten liberalisme toe leidt.” Van de Keuken haalt het argument van RIVM-baas Van Dissel aan over supermarkten en zegt dat dat “een heleboel alsen” zijn. Hij stelt dat je boos kunt worden op de werkelijkheid, een nieuwe werkelijkheid kunt afdwingen en boetes kunt uitdelen, of je beleid kunt aanpassen aan de werkelijkheid. “De positie van het kabinet is vaag”, aldus Van de Keuken.
- In een opiniestuk in de Volkskrant schrijven de auteurs dat het huidige coronabeleid – het voorkomen van overbelasting van de gezondheidszorg – als risico heeft dat bredere gezondheidsschade van de epidemie buiten beeld blijft. De gezondheidszorg richt zich vooral op levenskwaliteit en kosteneffectiviteit, schrijven de auteurs, dat leidt ertoe dat sterfte buiten ziekenhuizen minder zichtbaar is. Ook erkent Nederland de chronische nasleep van corona, ‘Long Covid’, onvoldoende. De auteurs schrijven dat het kabinet en het RIVM deze problematiek volkomen negeren. Het beleid is gericht op het beschermen van kwetsbaren en beschouwt daarmee de rest van ons ‘onterecht’ als ‘onkwetsbaren’.
- Directeur van het Institute of Global Health Antoine Flahault van de Universiteit van Genève zegt dat een conflict tussen nationale regering en lokale autoriteiten “funest” is voor een effectieve bestrijding. “Dat ondermijnt het vertrouwen van de bevolking in de besluitvorming”, aldus Flahault.
- Socioloog Werner Schirmer van de Vrije Universiteit Brussel zegt dat een wispelturig overheidsbeleid “riskant” is. Mensen raken dan in verwarring en dat is volgens Schirmer nog belangrijker dan bestuurders die niet goed met elkaar

samenwerken. Hogeropgeleiden, die goed het nieuws volgen, beseffen volgens de socioloog dat het moeilijk is voor bestuurders de juiste koers te vinden. Zij blijven zich doorgaans wel aan de regels houden, maar veel anderen haken af en trekken zich minder van de voorschriften aan. Dit zijn vaak ook mensen die in grote gezinnen in kwetsbare wijken wonen, waar men dicht op elkaar zit. Daarnaast speelt de politieke en sociale cultuur van een land mee.

- Annette Klarenbeek (lector Communicatie in Digitale Transitie aan de Hogeschool Utrecht) vindt het niet handig dat tijdens de eerste coronagolf een perspectief werd geschetst tot de zomer. Toen het aantal besmettingen afnam, werden de maatregelen versoepeld. Zelfs het Nationaal Crisissteam schaalde af. "De reactie was: bijna alles kan weer. Nu er een tweede golf aankomt, is het lastig om het gevoel van urgentie terug te krijgen. Tegen de ziekte worden nu andere waarden afgewogen, zoals het economisch belang, het jong kunnen zijn, vrijheid van handelen."
- Andrea Evers (hoogleraar gezondheidspsychologie aan de Universiteit van Leiden) denkt dat het Kabinet draagvlak verloor in de zomer door te stoppen met communiceren over de urgentie van het naleven van de regels zoals afstand houden. "Als je op een heldere manier blijft communiceren over wat je van mensen verwacht en de noodzaak ervan duidelijk maakt, dan houd je ze bij de les."
- Om het draagvlak voor de maatregelen te vergroten, raadt Rob Baltussen, hoogleraar Global Health Economics aan Radboudumc, aan burgerforums op te richten. Burgerforums zijn volgens hem een geschikte manier om in gesprek te gaan met mensen die zich niet gehoord voelen.
- Annemarie van Gaal schrijft in een Telegraaf-opiniestuk dat we in een land van 'willekeur' leven. Van Gaal schrijft: "Er is namelijk geen peil meer te trekken op de koers van de mensen die ons leven bepalen."

Opiniepeilingen

- Uit de peiling van Maurice de Hond van zondag blijkt dat 64% het mondkapjesadvies van de regering goed vindt. 17% geeft aan daar al mondkapjes te dragen, voordat dit advies werd gegeven. Een groot deel van degenen die aangeven het geen goed advies te vinden, geven aan ruimtes waar men een mondkapje moet dragen zoveel mogelijk te mijden. Van alle Nederlanders is dat ongeveer 25%. Bij kiezers van FvD en PVV zien we dat deze groep het grootst is. Bij kiezers van GroenLinks het minst.

Trends in vertrouwen in de maatregelen

- NRC kopt zaterdag 'Door halfslachtige maatregelen werd het regionaal beleid ingehaald door het virus' en schrijft dat kabinet en burgemeesters naar elkaar bleven kijken.
- Viroloog Ab Osterhaus ziet inconsequenties en onduidelijkheden in het huidige maatregelenpakket. Zeshonderd mensen in een kerk mag wel, maar in een restaurant mogen maar dertig mensen en bij een voetbalwedstrijd niemand. De kroegen moeten dicht, maar vervolgens kunnen mensen daarna nog wel alcohol kopen bij de supermarkt. En ook over de mondkapjes is heel wat te doen. Bij de ene winkel moet het wel, bij de andere niet.
- De Koninklijke Horeca Nederland (KHN) vindt die onduidelijk een doorn in het oog. De chaos in studentensteden is voor KHN het bewijs dat het vroeg sluiten van de horeca niet werkt. Volgens de organisatie is 3,9% van de besmettingen te herleiden tot de horeca. "Het grootste probleem zit in het gedrag van mensen en het draagvlak in de samenleving. Dat los je dus niet op door de horeca eerder te sluiten of door het maximum aantal gasten nog verder terug te dringen", zegt woordvoerder Breggie van Eupen van KHN, die de komende tijd nog meer van dit soort situaties en overlast verwacht op straat.
- Het Centraal Bureau Levensmiddelenhandel (CBL) vindt dat het kabinet 'overhaast heeft besloten' om de speciale openingsuren voor elke supermarkt te verplichten, ook in wijken waar relatief weinig ouderen en kwetsbare mensen wonen. Supermarkten zouden flink last kunnen hebben van de beslissing en kunnen niet zomaar een uur midden op de dag andere klanten weigeren, meent de koepelorganisatie.